

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پشورہ مان



فصلنامه علمی تخصصی  
اسلام پژوهان  
سال یازدهم، شماره سی‌ام، تابستان ۱۴۰۳  
دوره انتشار: فصلنامه  
ناشر: مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا (ع)  
صاحب امتیاز: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم  
درجه علمی: علمی تخصصی (حوزوی)  
مدیر مسئول: حجت الاسلام والمسلمین دکتر شمس‌الله مریجی  
سر دبیر: حجت الاسلام داوود عزیزی



نشانی: قم، پردیسان، انتهای بلوار دانشگاه، مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا (ع)، طبقه اول معاونت پژوهش. تلفن: ۰۲۵ ۳۲۱۳۶۶۹۹؛ شماره: ۰۲۵ ۳۲۵۰۴۸۰۶؛ صندوق پستی: ۷۸۷-۳۷۱۸۵  
پست الکترونیک: [eslampazhoohan@dte.ir](mailto:eslampazhoohan@dte.ir)  
مطالب چاپ شده در فصلنامه «اسلام پژوهان» فقط دیدگاه نویسندگان محترم مقالات می‌باشد و مسئولیت مقالات بر عهده‌ی مجله نمی‌باشد.

## شیوه نامه‌ی تنظیم مقاله

### الف) شرایط عمومی

۱. مقالات ارسالی، باید برخوردار از محتوای علمی، مستند و مستدل بوده و با قلمی روان نوشته شده باشند.
۲. مقالات تایپ شده باشند.
۳. حجم مقالات حداکثر در ۲۰ صفحه‌ی مجله تنظیم شود.
۴. مشخصات کامل نویسنده شامل: نام و نام خانوادگی، تحصیلات، نشانی صندوق الکترونیکی و شماره تلفن تماس؛ همراه مقاله ارسال شود.
۵. مقالات ارسالی نباید قبلاً چاپ شده باشند.

### ب) شیوه‌ی تنظیم مقاله

- مقالات ارسالی باید از ساختار علمی برخوردار باشند؛ دارای عنوان، مشخصات نویسنده، چکیده، واژه‌های کلیدی، مقدمه، متن اصلی و نتیجه‌گیری باشند.
۱. چکیده: چکیده مقاله حداکثر در ۱۵۰ کلمه تنظیم گردد که شامل: بیان مسأله، هدف پژوهش، روش و چگونگی پژوهش و اجمالی از یافته‌های مهم پژوهش باشد. در چکیده از طرح فهرست مباحث یا مرور بر آنها، ذکر ادله، ارجاع به مأخذ و بیان شعاری خودداری گردد.
  ۲. واژه‌های کلیدی: شامل حداکثر ۶ واژه‌ی کلیدی مرتبط با محتوا که ایفا کننده نقش نمایه‌ی موضوعی مقاله باشد.
  ۳. مقدمه: در مقدمه‌ی مقاله؛ بیان مسأله، تعریف، پیشینه پژوهش، ضرورت و اهمیت پژوهش، جنبه نوآوری بحث، سؤالات اصلی و فرعی، تصویر اجمالی ساختار کلی مقاله بر اساس سؤالات اصلی و فرعی مطرح و مفاهیم و اصطلاحات اساسی مقاله تعریف گردد.

۴. متن اصلی: در سامان‌دهی بدنه‌ی اصلی مقاله، یکی از شرایط زیر لازم است:

ارائه‌کننده‌ی نظریه و یافته‌ی جدید علمی؛  
ارائه‌کننده‌ی تقریر و تبیین جدید از یک نظریه؛  
ارائه‌کننده‌ی استدلال جدید برای یک نظریه؛  
ارائه‌ی نقد جامع علمی یک نظریه.

۵. نتیجه‌گیری: نتیجه بیانگر یافته‌های تفصیلی تحقیق است که به‌صورت گزاره‌های خبری موجز بیان گردد.

۶. پی‌نوشت‌ها: اطلاعات کتابشناختی کامل منابع و مأخذ تحقیق در پی‌نوشت‌ها بر اساس شیوه‌ی زیر آورده شود:  
برای کتاب‌ها: نام و نام خانوادگی نویسنده، نام کتاب، (ترجمه یا تحقیق)، نوبت چاپ، محل نشر، ناشر، سال نشر.  
برای مقالات: نام و نام خانوادگی نویسنده، عنوان مقاله، نام نشریه، شماره نشریه، ماه و سال نشر، صفحات ابتدا و انتهای مقاله.

### تذکر

۱. حق رد یا قبول و نیز ویرایش مقالات برای مجله محفوظ است.
۲. مجله حداکثر پس از دو ماه از دریافت مقلله، نتیجه پذیرش یا عدم پذیرش را به نویسنده اطلاع خواهد داد.
۳. حق چاپ پس از پذیرش برای مجله محفوظ و امکان نقل مطالب در جای دیگر با ذکر نشانی نشریه بلا مانع است.
۴. مطالب مقالات مبین آراء نویسندگان بوده و مسؤولیت آن نیز بر عهده‌ی آنهاست.
۵. در صورت نیاز به اصلاح مقاله، نویسنده باید تا حداکثر ده روز پس از دریافت موارد اصلاحی اقدام به اصلاح آن نماید.
۶. مقالات دریافتی، نرم افزارها و... در صورت تأیید یا عدم تأیید، بازگردانده نمی‌شود.

## فهرست مطالب

- ❁ «بازشناسی ویژگی‌های پیامبر خاتم ﷺ در عهدین و علت عدم ایمان اهل کتاب به پیامبر اکرم ﷺ» ... ۷  
مصطفی بیگ محمدی
- ❁ بررسی کارکردهای مسجد در دوران حکومت علوی با تکیه بر منابع تاریخ و حدیث ..... ۲۵  
علیرضا پور
- ❁ بررسی تطبیقی دیدگاه ابن تیمیه و ابن قیم با وهابیت در مسأله سماع موتی ..... ۵۹  
سعید زارع
- ❁ بازخوانی اصول مسائل اخلاقی در قرآن و حدیث ..... ۷۵  
سعید سلیمانی
- ❁ کشف تاریخ امویان از فتح مغرب ..... ۹۹  
شهاب الدین حاجی علی



## «بازشناسی ویژگی‌های پیامبر خاتم ﷺ در عهدین و علت عدم ایمان اهل کتاب به پیامبر اکرم ﷺ»

مصطفی بیگ محمدی\*

### چکیده

بی‌شک رسول الله ﷺ عظیم‌ترین شخصیت عالم هستی و دین اسلام کامل‌ترین دین از نظر قرآن معرفی شده است. خداوند برای ایشان امتیازات ویژه‌ای قائل شده که یکی از این ویژگی‌ها شناخته بودن پیامبر ﷺ قبل از تولد است. کتاب عهدین به‌عنوان کتاب مطرح و معتبر نزد یهود و نصاری و ویژگی‌هایی همچون آخرین پیامبر، کسی که عیسی را زنده می‌داند، بعثت در مکه، مبشر قیامت، سوار بر شتر و الاغ و سواری با نام «امین» را از ویژگی‌های رسول الله ﷺ بر می‌شمرد. مقاله حاضر با روش توصیفی و تحلیلی درصدد بیان ویژگی‌های پیامبر ﷺ در عهدین، مقدار بیان این ویژگی‌ها و علت عدم ایمان اهل کتاب به ایشان می‌باشد.

**واژگان کلیدی:** پیامبر اکرم ﷺ، عهدین، اهل کتاب، بشارت، شناخته بودن.

---

\*. دانش پژوه سطح ۴، تاریخ پیامبر اعظم ﷺ، مؤسسه امام رضا (ع).

مقدمه

مسلمانان بر این باورند که انبیاء سلف به آمدن نبی مکرم اسلام ﷺ آگاه بوده و بر آمدن ایشان مژده داده‌اند. تمامی انبیای الهی ه‌اموربه تبلیغ در مورد پیامبر اکرم و دین اسلام بودند. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: مردی یهودی خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و گفت: شما برتر هستید یا موسی علیه السلام همان کسی که خدا با او سخن گفت و تورات و عصا به او داد و دریا را برابرش شکافت و با ابر بر سرش سایه انداخت. پیامبر صلی الله علیه و آله بعد از بیان فضائل خود فرمودند: ایمان و نبوت موسی علیه السلام بر من باعث منزلت موسی علیه السلام شد.<sup>۱</sup> در بیان دیگری فرمودند: مثل من و انبیا [ی پیشین] حکایت شخصی است که خانه‌ای ساخته و آن را کامل کرد و به نیکوترین وجه آراست جز اینکه جای خشت و آجری را خالی گذاشته بود. هنگامی که مردم وارد می‌شدند تعجب می‌کردند و می‌گفتند کاش جای این خشت آخر را هم پر می‌کردی، من همان خشت هستم و منم که خاتم پیامبرانم.<sup>۲</sup>

همه کتب آسمانی به غیر از قرآن کریم دچار تحریف شده و آن چه امروز به نام تورات و انجیل در دست اهل کتاب هست کتب آسمانی نازل شده بر حضرت موسی و عیسی علیه السلام نیستند. این کتب به وسیله افرادی بعد از ایشان تألیف شده است.<sup>۳</sup> امروزه با اینکه اخبار باقی مانده از انبیای پیشین از تحریف (کاستی و زیادی) خالی نیست، موارد فراوانی می‌توان از پیش‌گویی‌ها در مورد ظهور پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله یافت. بر اساس تحقیقاتی که بر روی متون عهدین صورت گرفته انبیای بزرگی مانند: ابراهیم، موسی، حزقیل، یوسف، یحیی، حکمی، داود، ملاخی، یعقوب، دانیال و غیره: به ویژگی‌های پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله در تورات و انجیل اذعان کرده‌اند.<sup>۴</sup> اگر ثابت گردد حضرت موسی علیه السلام در کتاب تورات موجود و حضرت عیسی علیه السلام در کتاب عهدین موجود مژده آمدن

۱. صدوق، محمد بن علی، *الأمالی*، ص ۲۱۸.

۲. ابن‌شهر آشوب، محمد بن علی، *مناقب آل ابی طالب*، ج ۱، ص ۲۳۱؛ طبرسی، فضل بن حسن، *مجمع البیان فی تفسیر القرآن*؛ ج ۸، ص ۵۶۷.

۳. مکارم شیرازی، ناصر، *تفسیر نمونه*، ج ۲۴، ص ۷۲.

۴. داود، عبدالاحد، محمد صلی الله علیه و آله در تورات و انجیل؛ صادقی، محمد؛ مژده عهدین و عسکری، مرتضی؛ *نقش ائمه در احیای دین*.



رسول الله<sup>ﷺ</sup> را داده‌اند، دیگر در عالم جایی برای دینی غیر از اسلام باقی نمی‌ماند و همه ادیان آسمانی با این برهان به خودی خود نسخ خواهند شد.

قرآن نسبت به اهل کتاب می‌فرماید: ﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ﴾<sup>۱</sup> طبق این آیه و آیات مرتبط دیگر مانند ﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ...﴾<sup>۲</sup> از این آیه شریفه استفاده می‌شود که اهل کتاب در عصر نزول قرآن بشارت به رسول الله<sup>ﷺ</sup> را در کتاب‌های خود می‌یافته‌اند. همچنین بر اساس آیه سوره مبارکه

صف حضرت عیسی<sup>ﷺ</sup> خود را مبشر پیامبری به نام «احمد» می‌داند: ﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ﴾<sup>۳</sup>

این مقاله در صدد پاسخ‌گویی به این سؤال است که؛ آیا پیامبر اعظم<sup>ﷺ</sup> قبل از تولد در میان اهل کتاب شناخته شده بودند؟ اگر جواب مثبت است این شناخته بودن چه مقدار است؟ چه ویژگی‌هایی از پیامبر اکرم<sup>ﷺ</sup> در عهدین وجود دارد؟ آیا به جزئیات شخصی و شأنی پیامبر اکرم<sup>ﷺ</sup> اشاره شده است؟ فرضیه این مقاله شناخته بودن ویژگی‌های پیامبر خاتم<sup>ﷺ</sup> قبل از تولد است. موضوع این مقاله بخش کوچکی از رساله سطح سه (۳) نویسنده می‌باشد که در آن به صورت عام به این سؤال پاسخ داده است که نشانه‌های شناخته بودن رسول الله<sup>ﷺ</sup> قبل از تولد در چه اقوام و کتبی موجود بوده است؟

محمد صادقی تهرانی در کتاب بشارات عهدین، میرزا ابوالحسن شعرانی در کتاب راه سعادت و رشید رضا در تفسیر المنار و... به این موضوع پرداخته‌اند.

۱. بقره: آیه ۱۴۶.

۲. اعراف: آیه ۱۵۷.

۳. صف: آیه ۶.

مستبصرینی چون محمد صادق فخرالاسلام در کتاب انیس الاعلام و عبدالاحد داوود در کتاب محمد ﷺ در تورات و انجیل به این موضوع پرداخته‌اند. برخی از مستشرقان با دیده انکار به موضوع ویژگی‌های پیامبر خاتم ﷺ در عهدین نگرسته‌اند، افرادی مانند: کایگر، هرشفلد، لامنس کایتانی، تئودر نلدکه، گلدزیهر، گئورگیورکنستانتین ورژیل، م.ج. کیستر، مونگومری وات و دیگران شناخته بودن پیامبر اکرم ﷺ را رد کرده و اخبار موجود در این باب را از جعلیات دانسته‌اند.<sup>۱</sup>

### واکنش اهل کتاب در مقابل مژده‌های موجود در کتاب مقدس

برخی از اهل کتاب مدعی شده‌اند که استدلال مسلمانان در مورد مژده‌های عهدین در مورد پیامبر اکرم ﷺ بی‌اساس است و در تورات و انجیل کوچک‌ترین اشاره به ایشان نشده است. موسی ابن میمون یا هارامبام دانشمند برجسته یهودی، در نامه‌ای به هم‌کیشان خود در یمن می‌نویسد: شما در نامه خویش اشاره کرده‌اید که وکیل (ظاهراً مقصود یک یهودی است که به اسلام گرویده بوده است) گروهی از مردم را اغوا کرده و گفته است که چند آیه از کتاب مقدس به محمد ﷺ اشاره می‌کند مانند: «او را بسیار کثیر گردانم»<sup>۲</sup> «نور از جبل فاران درخشان گردید»<sup>۳</sup> و «نبی‌ای از نسل تو»<sup>۴</sup> و «وعده در مورد اسماعیل که امتی عظیم از او پدید آورم»<sup>۵</sup> این استدلال‌ها به قدری بازگو شده که صورت زنده‌ای پیدا کرده است. این کافی نیست که بگوییم آنها همگی ضعیف هستند، باید گفت که استدلال به این آیات، خنده‌آور و بیهوده است. زیرا اینها اموری نیستند که ذهن

۱. محمدی، رمضان، نقد و بررسی گزارش‌های زندگانی پیش از بعثت پیامبر ﷺ، ص ۲۰۸.

۲. پیدایش، ۱۷:۲۰.

۳. تثنیه، ۳۳:۲.

۴. تثنیه، ۱۸:۱۵.

۵. پیدایش، ۱۷:۲۰.

کسی را آشفته کنند. توده‌های بی‌سواد و خود آن مرتدان که دیگران را با این عبارات فریب می‌دهند به آنها معتقد نیستند یا این که برای سرگرمی، آنها را چنین نمایش می‌دهند. هدف آنان از مطرح کردن این آیات خود شیرینی نزد غیر اهل کتاب است تا وانمود کنند که به وجود اشاراتی به قرآن و محمد<sup>ﷺ</sup> در تورات معتقدند. وی در ادامه می‌نویسد:

«از آنجا که مسلمانان نمی‌توانند حتی یک شاهد یا اشاره‌ای یا حتی تلمیحی به پیامبر خویش در سراسر عهد عتیق پیدا کنند که به کارشان بیاید، مجبور شده‌اند ما را متهم کنند و بگویند شما متن تورات را تغییر داده و هر اثری از نام محمد<sup>ﷺ</sup> را از آن زدوده‌اید. آنان نمی‌توانند چیزی قوی‌تر از این استدلال زشت که نادرستی آن به آسانی بر ما و همه جویندگان حقیقت آشکار است پیدا کنند. اولاً کتاب مقدس صدها سال پیش از ظهور محمد<sup>ﷺ</sup> به زبان‌های سریانی، یونانی، فارسی و لاتینی ترجمه شده است. ثانیاً شرق و غرب در مورد متن کتاب مقدس سنت واحدی دارند که در نتیجه آن هیچ تفاوتی حتی در اعراب گذاری آن مطلقاً یافت نمی‌شود، زیرا سراسر کتاب صحیح است. هیچ تفاوتی که بر معنا تأثیر بگذارد در آن وجود ندارد. انگیزه آنان برای چنین اتهامی فقدان هر اشاره‌ای به محمد<sup>ﷺ</sup> در تورات است.<sup>۱</sup>»

ابن میمون هیچ دلیلی بر رد استدلال‌های مخالفان خود نیاورده، جز آنکه با ادبیاتی غیرعلمی و همراه با تمسخر و توهین بر انکارهای خود پای فشرده است. علاوه بر این، وی مدعی شده که مسلمانان هیچ‌گاه به آیات مذکور در تورات استدلال نکرده‌اند در حالی که روایات شیعه و سنی از همان سده‌های اولیه اسلامی به این آیات و نظایر آن استشهاد شده است. علاوه بر آن می‌دانیم که در سرزمین حجاز یهودیان و نصرانیان فراوانی که عالمان کشیش هم در میان آنها زیاد بودند زندگی می‌کردند. اگر آن طور که ابن میمون می‌گوید هیچ اشاره‌ای به رسول

۱. شاکر، محمد کاظم، «مژده‌های عهدین در مورد پیامبر اکرم<sup>ﷺ</sup>»، پژوهشنامه قرآن و حدیث، ش ۷، صص ۱۱۲-۱۳۴.



الله ﷻ در کتاب مقدس نمی بود یهودیان و مسیحیان کتاب های خود را نزد پیامبر می آوردند و می گفتند اسم خود را نشان بده و اگر آن حضرت از چنین کاری عاجز می ماند موضوع توسط آن افراد نشر می یافت و حتی عقاید مسلمانان را نیز سست می کرد. این در حالی است که هیچ گونه گزارش تاریخی نه در میان منابع مسلمانان و نه یهودیان و مسیحیان، دال بر این معنا وجود ندارد که آنها در این مورد با پیامبر محاجه کرده باشند، در حالی که برعکس، عده بسیاری از یهودیان و مسیحیان آمدند و اعتراف کردند که نام گرامی آن حضرت و نیز اوصاف آن بزرگوار و آیین گرامی و پیروان او در کتاب هایشان موجود است.

۱۲

نیل رابینسون می گوید: مسیحیان معاصر پیامبر اکرم ﷺ برخلاف هم کیشان غربی امروزی خود، مطالب قرآن را اموری پریشان و جعلی تلقی نمی کردند، بلکه آنها را معتبر می یافتند.<sup>۱</sup> ویلیام وات مونتگمری، دانشمند برجسته ی مسیحی معاصر می نویسد:

ما از دیدگاه های دقیق مسیحیانی که در مکه می زیسته اند یا به آنجا سفر می کردند عملاً چیزی نمی دانیم ولی بلید بپذیریم که بینش قرآنی از اعتقادات آنان عمدتاً صحیح بوده و نیز بر حسب ظاهر این بینش آن قدر واقعیت داشته که برای محمد ﷺ در مراوداتش با گروه های مسیحی مکه و سایر مسیحیان ساکن مناطق دیگر عربستان مخصوصاً در برخورد دو سال آخر عمر او با مسیحیان به اندازه ی کافی تأثیر گذاشته است.<sup>۲</sup>

۱. رابینسون، نیل، «عیسی در قرآن (عیسی تاریخی و اسطوره تجسد)»، ترجمه: محمدکاظم شاکر، نشریه هفت آسمان، ش ۲۴، ص ۸۳.

۲. مونتگمری وات، ویلیام؛ برخورد آرای مسلمانان و مسیحیان.

## ویژگی‌های پیامبر اعظم ﷺ در عهدین

مأمون عباسی به منظور گفتگو و مناظره جلسه‌ای در محضر امام رضا علیه السلام تشکیل داد که در آنجا علمای بزرگ ادیان و مذاهب از جمله یهود و نصاری شرکت داشتند. امام رضا علیه السلام خطاب به بزرگ یهودیان فرمود: تو را قسم می‌دهم به آن ده معجزه‌ای که دانشمندان یهودی می‌گویند بر موسی علیه السلام نازل شد، آیا در تورات خبر محمد صلی الله علیه و آله و امت او هست که گفته است: پیروان شتر سوار که پروردگار را فراوان تسبیح می‌کنند؟ آیا با این عنوان از امت او یاد نشده است؟ «شمشیرهایی هست که مردم کافر روی زمین انتقام می‌گیرند» آیا در تورات چنین نوشته شده است؟ مرد یهودی این سخن را تصدیق کرد و گفت: بله بعد خطاب به دانشمند مسیحی که در آن زمان با عنوان جاثلیق شناخته می‌شد فرمود: آیا از کتاب شعیا اطلاع داری؟ گفت: حرف تا حرفش را می‌دانم. گفت: آیا در آنجا این کلام نیست که شعیا نبی در مکاشفه‌ی خودش گفت: من آن الاغ سوار (یعنی عیسی) را دیدم در حالی که جلباب‌ها و روپوش‌هایی از نور به خودش گرفته بود و آن شترسوار را دیدم در حالی که نورش مانند نور قمر می‌درخشید؟ گفت: بله، شعیا چنین چیزی گفته است.<sup>۱</sup> در عهد عتیق شعیای نبی، حضرت محمد صلی الله علیه و آله «شتر سوار» تعبیر کنایی را پیشگویی می‌کند.<sup>۲</sup>

دعای حضرت ابراهیم علیه السلام درباره ذریه پیامبر صلی الله علیه و آله به وعده خداوند باید بسیار شود.<sup>۳</sup> در هیچ دهکده‌ای نیست که ذریه آن حضرت وجود نداشته باشد با آنکه یک دختر بیشتر از آن سرور باقی نماند. مراد از دوازده رئیس و سرور، دوازده امام می‌باشند، یعنی ائمه اثنی عشر: اولاد صُلبی حضرت اسماعیل غیر از قیدار که

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، صص ۱۳۹ و ۱۵۸.



۲. کتاب اشعیای نبی، ۲۱:۶.




۳. سفر پیدایش، ۲۷:۱۱.




نسب حضرت محمد ﷺ بدو می‌رسد، هیچ کدام به اتفاق اعتراف خود کلیمین رئیس نبوده، بلکه نسبت کفر به آنها می‌دهند.<sup>۱</sup> در مکاشفه یوحنا خیر از اسب سواری با نام «امین» نام برده می‌شود که به حق و عدل مبارزه می‌کند.<sup>۲</sup> با بررسی تاریخ مشخص می‌شود که بشریت تاکنون اسب سواری به نام «امین»، غیر از پیامبر خاتم ﷺ ندیده است.

### مژده تورات به عیسی یا محمد ؟

بیست و پنج مژده در تورات مثنی باب ۱۸ آیه ۱۵ به یک پیامبر داده شده است. بنا بر ادعای مسیحیان این مژده‌ها بشارت بر عیسی  است. با کاوش و تطبیق نشانه‌ها برخلاف تصور مسیحیان این ویژگی‌ها با پیامبر خاتم  قابل تطابق می‌باشد.

با کاوش در عهدین می‌توان مواردی چون؛ پیامبر خاتم  عیسی  را زنده می‌داند<sup>۳</sup> شریعت جهانی دارد<sup>۴</sup> مبشر قیامت است<sup>۵</sup> در مکه مبعوث می‌شود<sup>۶</sup> سلطان جهان خواهد بود<sup>۷</sup> نجات‌دهنده است<sup>۸</sup> نوید دهنده است<sup>۹</sup> صاحب نبوت عام است<sup>۱۰</sup> را بر پیامبر اکرم  تطبیق نمود.

برخی از محققان می‌نویسند: در انجیل صحیفه غزل الغزلات، چاپ لندن، سال ۱۸۰۰ میلادی، باب ۵، آیه ۱-۱۰، سخنانی غیرصریح از حضرت سلیمان  را

۱. شعیا نبی، باب ۴۲، آیات آخر.

۲. یوحنا، ۱۱:۱۹.

۳. اعمال رسولان، ۲۵ و ۲۶.

۴. اشعیا، باب ۴۴.

۵. حقوق، باب ۲.

۶. تورات مثنی، باب ۳۲، بخش اول؛ حقوق نبی، ۳-۱؛ حاج بابا قزوینی یزدی، محضر الشهود فی رد الیهود، ص ۶۴.

۷. نبوت، باب ۹ آیه ۹.

۸. اشعیا، باب ۲۶ و ۵.

۹. همان، باب ۵۲ آیه ۷.

۱۰. یوحنا، باب ۱۵ آیه ۲۶.



راجع به پیامبر خاتم ﷺ و امیرالمؤمنین علیه السلام دارد تا در آخر صریحاً می‌فرماید: «خلو محمدیم» (او دوست و محبوب من، محمد است) ولی از انجیل‌هایی که بعد از سال ۱۸۰۰ میلادی چاپ شد، جمله «خلو محمدیم» حذف گردید.

در عهدین نه تنها به پیامبر اکرم ﷺ پرداخته شده بلکه به وصی پیامبر اکرم ﷺ نیز اشاره شده است. بعضی از روحانیان با انصاف مسیحی که درباره «ایلیا» یا «ایلی» یا «آلیا» تحقیق کرده و از زندان تعصب‌رهایبی یافته حقیقت امر را بیان نموده‌اند که فرد مورد اشاره حضرت علی علیه السلام جانشین پیامبر خاتم ﷺ است. یکی از آنان گالیدون است که چنین می‌نویسد:

in the language of oldest and present Hebrew the word "allia" or "ailee" is not in the meanings of God or Allah but this word is showing that in next and last time of this world any one will become nominates allia or ailee

در زبان عبری، کلمه «ایلیا» یا «ایلی» به معنای «خدا» یا «الله» استعمال نشده بلکه خبر از شخصی در زمان آینده یا آخرالزمان می‌دهد که خواهد آمد و نامش «ایلیا» یا «ایلی» است.<sup>۱</sup> این فقره نیز اشاره بر پیامبر اکرم ﷺ است.

موارد بسیاری همانند؛ مژده یهود و نصارا به پیامبر علیه السلام<sup>۲</sup> جبل فاران (کوه نور)<sup>۳</sup> و غیره نیز در اینجا می‌تواند مورد اشاره قرار گیرد که بخاطر طولانی شدن مقاله از ادامه مباحث اجتناب می‌شود.

### علت عدم ایمان به پیامبر خاتم ﷺ

در ابتدای امر شناخت رسول الله صلی الله علیه و آله برای یهود ضرورت داشت چرا که ایشان را نجات دهنده این قوم می‌دانستند. وقتی پیامبر خاتم ﷺ از میان بنی اسرائیل انتخاب نشد یهودیان به فکر ترور شخصیتی ایشان افتادند. بعضی از احادیث

۱. سیالکوتی، محمود، علی علیه السلام و پیامبران.

۲. سفر تثبیه، ۱: ۳۳.

۳. سفر تکوین، ۱۷: ۸.

علت عدم ایمان اهل کتاب بر رسول خدا ﷺ را ذکر کرده‌اند که در دو بخش قابل بررسی است.

### الف) عناد و تقلید کورکورانه:

امام *علیه السلام* در تفسیر آیه شریفه ﴿وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ﴾ فرمود: خداوند متعال فرمود: ای محمد ﷺ پاره‌ای از این یهودیان سواد ندارند و از قرائت کتاب و خط نوشتن محروم می‌باشند و مانند کودکانی هستند که از مادر متولد شده‌اند و چیزی نمی‌دانند. این جماعت نه از کتاب‌های آسمانی اطلاع دارند و نه از آن کتاب‌ها که به دروغ به خداوند نسبت داده‌اند و چون سواد ندارند فرقی هم بین آنها نمی‌دهند، فقط کتاب‌ها را برای آنها قرئت می‌کنند و آنها هم گوش می‌دهند. به این جماعت بی‌سواد می‌گویند این کتاب خداوند می‌باشد آنها نمی‌دانند آنچه قرائت می‌گردد. کتاب خدا و سخنان اوست یا کلماتی دیگر این گروه فقط در حال پندار و خیال‌اند و فقط به سخنان رؤسای خود که تکذیب نبوت محمد ﷺ می‌باشد گوش می‌دهند.<sup>۱</sup>

### ب) تحریف مغرضانه:

امام *علیه السلام* در تفسیر آیه: ﴿قَوْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُوبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَيْسَ شَرًّا بِهٖ كَمَثَلِ قَلِيلٍ قَوْلٍ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَقَوْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ﴾<sup>۲</sup> فرمود: خداوند به گروهی از این یهودیان که صفات جعلی برای رسول خدا ﷺ درست کرده بودند؛ یهودیان به ضعف این چنین وانمود می‌کردند که؛ اینها صفات پیامبری است که در آخرالزمان مبعوث خواهد شد، او مردی است دراز قد، شکم بزرگ و قوی هیکل، دارای موهای زرد و او پانصد سال بعد از این خواهد آمد. در صورتی که قیافه و صورت رسول اکرم ﷺ بر خلاف این صفات بود، نظر این گروه که با

۱. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ایمان و کفر از کتاب بحارالانوار، ج ۶۴؛ ج ۱، ص ۶۱۸.

۲. بقره: آیه ۷۹. «پس وای بر آنها که نوشته‌ای با دست خود می‌نویسند، سپس می‌گویند: «این، از طرف خداست.» تا آن را به بهای کمی بفروشند. پس وای بر آنها از آنچه با دست خود نوشتند؛ و وای بر آنان از آنچه از این راه به دست می‌آورند!»



رسول خدا ﷺ مخالفت می‌کردند این بود که ریاست آنها بر ضعفا باقی بماند و سوءاستفاده از مردم ادامه یابد. یهود به این بهانه می‌خواست شانه از زیر بار مسئولیت در برابر رسول خدا ﷺ خالی نمایند. لذا خداوند فرمود: وای بر آنها و آنچه با دست خود نوشتند و این صفات تحریف شده را درباره رسول خدا ﷺ و علی علیه السلام گفتند. آنها در بدترین جای دوزخ و در سخت‌ترین عذاب‌ها گرفتار می‌شوند و در عذاب دائمی قرار می‌گیرند، آنها با اموالی که از مردم می‌گیرند و مردم را در کفر به محمد صلی الله علیه و آله نگه می‌دارند و به وصایت برادرش علی علیه السلام ولی خدا اعتقاد ندارند معذب می‌شوند.<sup>۱</sup>

### زمینه سازانِ زمینه سوز

درباره شأن نزول آیه ۸۹ سوره بقره و منتظر بودن قوم یهود برای آمدن پیامبر آخرالزمان در روایتی از امام صادق علیه السلام آمده است:

یهود مدینه در کتاب‌های خود محل مهاجرت محمد صلی الله علیه و آله میان کوه عیر و کوه احد را یافته بودند لذا به آن محل مهاجرت کرده و در کنار این کوه پراکنده شدند و برخی در تیماء منزل کردند و برخی در فدک و برخی در خیبر و آنان که در تیماء بودند چون مال آنها فراوان شد پادشاه تبع بر آنها تاخت تا آنها را غارت کند و از حمله او در قلعه‌های خود متحصن شدند و تبع آنها را محاصره کرد و آنها برای ناتوانان از یاران تبع دل سوزی می‌کردند و شب هنگام از بام قلعه برای آنها خرما و جو به زیر می‌افکنند و چون این خبر بر تبع رسید دلش با آنها مهربان شد و آنها را امان داد و یهود نزد او فرود آمدند و تبع به آنها گفت مرا شهرستان شما خوش آمده و جز این نخواهم که در میان شما بمانم، در پاسخ او گفتند این حق و موفقیت برای تو نیست. اینجا محل هجرت پیامبر صلی الله علیه و آله و برای دیگری نشاید تا آنکه آن پیامبر بیاید. در پاسخ آنها گفت پس من از خاندان خود

۱. مجلسی، محمدباقر بن محمدتقی، پیشین.

در میان شما کسانی می‌گذارم که آن پیامبر را کمک دهند و در میان آن‌ها دو تیره اوس و خزرج را به جای گذاشت و چون این دو تیره در مدینه فزونی گرفتند به اموال یهود دست انداختند و یهود به آن‌ها می‌گفتند: اگر محمد [ﷺ] مبعوث شود ما شماها را به وسیله او از سرزمین خود بیرون می‌کنیم و از اموال خود بدر می‌نماییم. چون خداوند محمد ﷺ را برانگیخت انصار (اوس و خزرج) به آن حضرت ایمان آوردند و یهود کافر شدند:

«بوندند پیش‌تر که طلب پیروزی می‌کردند بر کسانی که کافر و بت‌پرست بودند و چون آنچه را شناخته بودند نزد آن‌ها آمد بر او کفر ورزیدند پس لعنت خدا باد بر کافران»<sup>۱</sup>.

حال سؤال اساسی این است که چرا یهودیانی که خود یکی از زمینه‌سازان و مبشران به خاتم انبیاء ﷺ بودند نه تنها ایشان را نپذیرفتند بلکه با او به مخالفت و دشمنی پرداخته و در نهایت به جنگ ایشان رفتند؟

با توجه به مجموع آیات و روایات شاید بتوان چنین پاسخ داد که؛ هر چند اهل کتاب از زمینه‌سازان و مبشران به خاتم انبیاء ﷺ بودند اما بعد از بعثت با ایشان به مخالفت پرداختند چون گمان داشتند فقط فردی از بنی اسرائیل پیامبر خواهد شد، از این‌رو شعارشان را به «پیامبر فقط باید از بنی اسرائیل باشد» تغییر دادند. قرآن می‌فرماید:

﴿وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾<sup>۲</sup>

«و هنگامی که از طرف خداوند، کتابی برای آنها آمد که موافق نشانه‌هایی بود که با خود داشتند، و پیش از این، به خود نوید پیروزی بر کافران می‌داند (که با کمک آن، بر دشمنان پیروز گردند). با این

۱. بقره: آیه ۸۹؛ کلینی، محمد بن یعقوب؛ الروضة من الکافی، ج ۲، ص ۲۰۷.

۲. بقره: آیه ۸۹.

همه، هنگامی که این کتاب، و پیامبری را که از قبل شناخته بودند نزد آنها آمد، به او کافر شدند؛ لعنت خدا بر کافران باد!

یهود پیش از طلوع نور اسلام و برانگیخته شدن پیامبر ﷺ در جدال با دو قبیله اوس و خزرج انتظار آمدن رسول خدا را داشتند و او را مایه فتح و پیروزی خود می‌دانستند. هنگامی که خداوند پیامبر خود را از عرب برگزید و بنی اسرائیل دیدند که پیامبر از آنان نیست در صدد کفر و انکار برآمده و آنچه را که در پیش می‌گفتند منکر شدند. معاذ بن جبل و بشر بن براء بن معرور به آنان گفتند: ای گروه یهود از خدا بپرهیزید و اسلام اختیار کنید شما در گذشته محمد ﷺ را مایه فتح و پیروزی در برابر ما می‌دانستید در حالی که ما مشرک بودیم و اوصاف او را بیان می‌کردید و بعثت او را یادآور می‌شدید؟! سلّام بن مشکم بنی النضیر<sup>۱</sup> گفت: چیزی را که ما بشناسیم او نیاورده است و او دارای اوصافی که ما برای شما ذکر می‌کردیم نیست.<sup>۲</sup>

دلیل کینه‌توزی یهود نسبت به پیامبر ﷺ عبارت بود از:

۱. تعصبات مذهبی و قومی شدید آنان بر اساس تعالیم توراتی
۲. تحت الشعاع قرار گرفتن رونق یهودیت از جانب اسلام و در خطر قرار گرفتن منافع دنیوی و اقتصادی یهودیان.

یهود با آنکه در انتظار ظهور پیامبری بودند، از آنجا که محمد ﷺ از نسل حضرت اسماعیل علیه السلام بود به مخالفت برخاستند، چرا که آنان پیامبری از نسل

۱. ابوالحکم (أبو عُمَرُ، ابوعمر) سلّام بن مشکم بن حکم از اشراف قبیله بنی‌نضیر بود. برخی به اشتباه او را از قبیله یهودی بنی‌قریظه دانسته‌اند. سلّام بن مشکم از شجاع‌ترین مردان بنی‌نضیر بود و خزانه‌داری آنان بدو سپرده شده بود که از آن به «گنج بنی‌نضیر» یاد شده است. بنا بر گزارشی، باغی که بعدها به «مشره ام‌ابراهیم» شهرت یافت، از آن سلّام بود؛ ولی این گزارش چندان پذیرفته نشده و اغلب این باغ را به مُخیرِیق نسبت می‌دهند.

سلّام ابتدا با صفیه دختر حُمَی بن اخطب ازدواج کرد؛ اما پس از مدتی صفیه از او جدا شد و احتمالاً در خیبر با زینب دختر حارث، برادر مَرَحَب ازدواج کرد. زینب همان زنی است که برای انتقام کشته شدن شوهرش سلّام بن مشکم، با ران گوسفندی، پیامبر اکرم ﷺ را مسموم کرد. درباره فرزندان او تنها به دختری به نام شعثاء اشاره شده است.

۲. طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ج ۷، ص ۳۹.



اسحاق علیه السلام می خواستند، یعنی پیامبری از میان بنی اسرائیل که مؤید قومیت طلبی و نژاد پرستی یهودیان باشد، نه پیامبری از نسلی دیگر با داعیه برابری انسان‌ها در پیشگاه خداوند. یهودیان که همواره خود را در برتری فکری و سیادت عقیدتی می‌دیدند دعوت پیامبر را به سمت اسلام برنرفتند و به فکر توطئه چینی در برابر این دین نوپا برآمدند.

جنبه دیگری از مخالفت آنان با اسلام این بود که با ظهور اسلام، اعراب خود صاحب کتابی آسمانی به زبان فصیح عربی شدند و پیامبری از میان آنان برخاست که در مدت کوتاه رسالت خود آنان را تا حد بسیاری ارتقاء بخشید. امری که تفوق طلبی و حاکمیت یهود بر افکار عرب را به خطر انداخت. این عوامل حقد و حسد یهودیان به شریعت محمدی صلی الله علیه و آله و آیین توحیدی اسلام را پایه‌گذاری کرد که تا کنون ادامه دارد.



## نتیجه‌گیری

بنا بر گزارش آیات متعدد قران کریم و روایات صحیح در کتاب تورات و انجیل برخی از ویژگی‌های پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به صورت صریح بیان شده است. بیان این ویژگی‌ها در میان اهل کتاب قبل از تولد ایشان برای زمینه سازی ایمان به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و دین ایشان بوده است چرا که معتقد بودند این پیامبر از نسل یهود خواهد بود گرچه برخی از مستشرقان منکر این ویژگی‌ها در عهدین هستند. اهل کتاب به خاطر عدم تولد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از میان یهودیان به ایشان ایمان نیاورده و حتی راه عناد و دشمنی را در پیش گرفتند. با رجوع به تورات و انجیل کنونی می‌توان بسیاری از ویژگی‌های پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله را مشاهده کرد. تقلید کورکورانه عوام اهل کتاب از علمایشان و تحریف مبغضانه و مغرضانه عالمان آنان باعث ایمان نیاوردن آنها است.

## منابع و مأخذ

### \* قرآن کریم

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، *عیون أخبار الرضا* علیه السلام، ج ۱، تهران: نشر جهان، ۱۳۷۸ق.
۲. \_\_\_\_\_، *الأمالی*، ترجمه: کمره‌ای، چ ۶، تهران: کتابچی، ۱۳۷۶.
۳. ابن شهر آشوب، محمد بن علی، *مناقب آل ابی طالب*، چ ۱، قم: انتشارات علامه، ۱۳۷۹ق.
۴. جدید الاسلام، محمدصادق، *انیس الاعلام فی نصرت الاسلام*، تهران: انتشارات مرتضوی، ۱۳۸۴.
۵. حسینی شاه عبدالعظیمی، حسین بن احمد، *تفسیر اثنا عشری*، چ ۱، تهران: انتشارات میقات، ۱۳۶۳.
۶. داود، عبدالاحد، *محمد* صلی الله علیه و آله و سلم [در تورات و انجیل]، ترجمه: فضل الله نیک‌آئین، چ ۱، تهران: انتشارات نشر نو، ۱۳۶۱.
۷. رایبسون، نیل، «عیسی در قرآن (عیسی تاریخی و اسطوره تجسد)»، ترجمه: محمدکاظم شاکر، *نشریه هفت آسمان*، شماره ۲۴، ص ۸۳.
۸. سیالکوتی، محمود، *علی* علیه السلام و پیامبران، ترجمه: سید محمد مختاری، [بی جا]: دارالتقافه، ۱۳۸۴.
۹. شاکر، محمد کاظم، «مژده‌های عهدین در مورد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم»؛ پژوهشنامه قرآن و حدیث، شماره هفتم، صص ۱۱۲-۱۳۴، ۱۳۸۹.
۱۰. صادقی، محمد، *مژده عهدین*، چ ۴، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۲.
۱۱. طبرسی، فضل بن حسن، *مجمع البیان فی تفسیر القرآن*، ترجمه: فراهانی، تحقیق: رضا ستوده، چ ۱، تهران: [بی نا]، ۱۳۶۰.

۱۲. عسکری، مرتضی، *نقش ائمه: در احیای دین*، تهران: انتشارات مجمع علمی اسلامی، [بی تا].
۱۳. قزوینی یزدی، حاج بابا، *محضر الشهود فی رد الیهود*، ترجمه: سید احمد حسینی اشکوری، چ ۲، نجف اشرف: انتشارات الآداب، [بی تا].
۱۴. کلینی، محمد بن یعقوب، *ترجمه الروضه من الکافی* یا گلستان آل محمد، چ ۱، تهران: [بی نا]، [بی تا].
۱۵. مجلسی، محمداقصر بن محمدتقی، *ایمان و کفر [از کتاب بحار الانوار]*، ترجمه: عطاردی، چ ۱، تهران: انتشارات عطارد، ۱۳۷۸.
۱۶. \_\_\_\_\_ *بحار الأنوار الجامعه لدرر أخبار الأئمه الأطهار*، چ ۲، بیروت: دار إحياء التراث العربی، ۱۴۰۳ق.
۱۷. محمدی، رمضان؛ *نقد و بررسی گزارش‌های زندگانی پیش از بعثت پیامبر*؛ انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۷ش.
۱۸. مکارم شیرازی، ناصر؛ *تفسیر نمونه*؛ تهران: انتشارات دار الکتب الإسلامیة، ۱۳۷۴ش.
۱۹. مونتگمری وات، ویلیام، *برخورد آرای مسلمانان و مسیحیان*، ترجمه: حسین آریا، تهران: انتشارات فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۳.

